

tor deosebit de cel filosofico-teologic din partea I-a¹. Analiza paralelă a textelor ne dovedește însă că atât pasajele de mai sus cât și aproape toată această omilie la Preobrajenie *nu este a lui Ioan Exarhul, ci a lui Efrem Sirul*². *Ioan Exarhul a tradus integral părțile cele mai frumoase și mai interesante, altele le-a prescurtat sau le-a omis*. Ceva mai personal este în partea de început și sfârșit. A schimbat uneori ordinea frazelor, dar nu conținutul. A păstrat consecvent citatele biblice. Textul este identic în cea mai mare parte cu al lui Efrem Sirul, care este adevăratul autor. Întrucât pînă acum nimeni nu a observat aceasta, vom cita paralel câteva fragmente, servindu-ne atât de omilia lui Efrem Sirul în versiunea latină, cât și de o altă versiune slavă mai nouă a omiliei lui Efrem Sirul, păstrată în Sbornicul 138 din Bibl. Acad. R.S.R.³ Manuscrisul acesta este din sec. al XV-lea. În prima parte a Parenthesisului sînt 100 de cuvîntări ale lui Efrem Sirul (f. 1—289). Omilia pentru Preobrajenie începe la f. 283.

Compararea atentă a textelor ne lămurește nu numai asupra originalului și conținutului, dar și asupra limbii, care este mai arhaică în versiunea lui Ioan Exarhul, căruia îi aparține probabil și prima traducere a omiliei lui Efrem Sirul. Astfel *eteri* (f. 241r alții) a fost înlocuit mai tîrziu cu *nēcii* (f. 284) „unii“, *utroba* (f. 241v) cu *črěvo* (f. 283v) „pîntece“, *dělma* cu *radi, za* (283 v) „pentru“, *plěto* (243 v) cu *udo* „trup, corp“ (284v), *skončati* (243v) *isplōniti* (285 r) „a săvîrși, a împlini“, *krōtina* (244r) cu *žlōč* (285v) „fier“, cum vom vedea mai departe. Vom indica și în textele citate aceste schimbări de cuvinte și micile deosebiri pentru a fi urmărite mai ușor. Iată un fragment din prima parte a omiliei, din care se vede că identitatea textului nu se limitează la citatele biblice, ci este integrală:

Efrem Sirul, <i>Opera omnia</i> , vol. II, Coloniae 1603, p. 686	Versiunea atribuită lui Ioan Exarhul, Sb. Gherman 241 r	Efrem Sirul, Cod. sl., 138, f. 283.
--	---	-------------------------------------

Sunt quidam de hic
stantibus, qui non gus-
tabunt mortem, donec
videant filium hominis
venientem in gloria sua.

„Sotъ *eteri* ot stoqštich
zde, iže ne imatъ vьkū-
siti sьmręti dondeže vi-
dętъ syna čelověčę grę-
dōstago vь slavę svoej.

Sotъ *nēcii* ot zde štoqšti-
ichъ iže ne vьkusętъ sьm-
rti dondeže vidętъ syna
čelověčeskago grędošta
vь slavę svoej.

Et post dies sex, as-
umpsit Iesus Petrum,
Iacobum, Ioannem fra-
trem ejus. In montem

Tače po šesti denъ poqtъ
Simona, Petra i Jakova
i Iōana — brata ego. Ti
vьzvedę na gorę vysokę

I po dnech šestich poqtъ
Simona i Jakova i Ioa-
nna, brata ego na goro
vysokę dzęlo i preobrazi

¹ «Na vtorati čast na slovoto avtoręst sę uvliča v razkaz». Op. cit. p. 261.

² Efrem Sirul, ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ (La Schimbarea la față). Incep. Αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦσι, *Opera omnia*, vol. II, Roma, p. 46 u. Sau ediția Oxford: 1709, Versiunea latină din „*Opera omnia*“ s-a publicat și la Coloniae, 1603.

³ Același manuscris a fost utilizat pentru studiul izvoarelor *Invățăturilor lui Neagoe* de către Dan Zamfirescu în comunicarea *Invățăturile lui Neagoe Basarab. Istoria textului și tehnica folosirii izvoarelor*, prezentată la Asociația Slavistilor din R.S.R. la 12 XII. 1966.